

У надлазећим временима, као приоритет, наметнуло се подизање нивоа сарадње и повезивања између људске и ветеринарске медицине. На примјер, према подацима Свјетске здравствене организације, најмање пола од 1700 познатих узрочника који узрокују обољења у људи потичу из резервоара попут животиња или инсеката.

Уочавајући важност зооноза међународне институције које се баве пословима везаним за здравље људи и животиња, Свјетска здравствена организација (eng. World Health Organization-WHO), Организација за храну и пољопривреду (eng. Food and Agriculture Organization-FAO) и Свјетска организација за здравље животиња (eng. The World Organisation for Animal Health-OIE), су успоставиле глобални систем за брзо узбуњивање за важније животињске болести, укључујући зоонозе (eng. Global Early Warning System for Major Animal Diseases, including Zoonoses-GLEWS). Наведеним се системом узбуњивања желе уклонити недостаци у раном откривању и брзом дјеловању против животињских болести. Ти недостаци су придонијели ширењу болести на међународном нивоу, а нарочито су придонијели појави зооноза попут говеђе спонгиформне енцефалопатије (eng. Bovine Spongiform Encephalopathy-BSE). Систем GLEWS је дизајниран с циљем да омогући боље предвиђање и спречавање пријетњи повезаних с болестима у животиња, захваљујући размјени информација, епидемиолошкој анализици и теренском испитивању.

Агенција за безбједност хране БиХ

Др. Анте Старчевића 88 000 Мостар

Телефон: 00387 36 330 950
Факс: 00387 36 330 990
e-mail: agencija@fsa.gov.ba
web: www.fsa.gov.ba

Агенција за безбједност хране БиХ

Зоонозе

Зоонозе (од грчких ријечи *zoon* - животиња и *nosos* - болест) представљају групу заразних болести, заједничких људима и појединим животињским врстама, које се могу преносити са животиња на људе и обратно. Узрочници зооноза се првенствено налазе међу животињама али се под одређеним околностима могу пренијети и на човјека. Извори ширења зооноза могу бити и домаће и дивље животиње.

Људи се могу инфицирати директно преко живих животиња (контактом са слином, изметом, мокраћом те угризом или огреботином) или након конзумирања онечишћене хране животињског поријекла. Тежина симптома обољења у људи може варирати од благих симптома до по живот опасних стања. Зоозоозе могу бити посебно опасне за бебе и дјецу, труднице, старије особе, те за људе с ослабљеним имунолошким системом. Сваке године милиони људи оболе због зооноза поријеклом од хране

зоозоозе могу бити инфекције односно инфестације.

Инфекција (од латинске ријечи *inficere* - "онечистити", "заразити") је термилошки израз који у медицини означава заразу, односно продор страних патогених организама у тијело домаћина чије дјеловање може изазвати сметње у нормалном функционирању домаћиновог организма.

Инфестација или инвазија (од латинских ријечи *infeste* – непријатељски, *infesto* – напасти) је медицински термилошки израз за групу болести код којих је узрок обољења паразит (од грчких ријечи *para* = поред и *sitos* = храна). Паразити су патогени организми који живе у (ендопаразити) или на (ектопаразити) другом организму, који се назива домаћин, током дужег временског периода.

Зоозоозе су познате кроз многа стољећа, а до данас их је описано преко 200. Као патогени организми који могу бити узроком појаве зооноза најчешће се наводе организми микроскопске величине попут вируса, бактерија, паразита, гљивица или других неконвенционалних узрочника попут приона. Најчешће су, ипак, зоозоозе узроковане бактеријама међу којима, као значајније треба навести *Salmonella* и *Campylobacter*. Главни симптоми код зооноза узрокованих наведеним бактеријама су: повишена температура, дијареја, болови у трбуху, слабост и мучнина.

Према подацима Свјетске здравствене организације (eng. World Health Organization–WHO) око 75% нових болести које су погодиле људе у задњих десетак година узроковано је патогеним организмима који потичу од животиња или од производа животињског поријекла. Велик број тих болести имају потенцијал за ширење на различите начине и на велике удаљености те врло лако могу постати глобални проблем.

Поједине се зоозоозе, попут бјесноће, бруцелозе, лишманиозе и ехинококозе континуирано појављују у већем броју земаља, нарочито у земљама у развоју у којима погађају најсиромашније дијелове људске популације, узрокујући велик број обољења, који се годишње могу исказати у милионима, од којих велик број има и смртан исход. Додатно, важније зоозоозе утичу на ефикасну производњу хране животињског поријекла и стварају запрехе и међународној трговини животиња и производа животињског поријекла те се стога може установити да имају важан утицај на социоекономски развој.

Ветеринарско јавно здравство

Ветеринарско јавно здравство значајно доприноси тјелесној, менталној и социјалној добробити људи кроз разумијевање и примјену ветеринарске науке. Зоозоозе су главно подручје дјеловања активност везаних за ветеринарско јавно здравство (иако оно обухваћа и друге теме везане за јавно здравство).

Разлог томе треба потражити у замршеној вези између здравља људи и здравља животиња те њиховој производњи. Веза између људске и животињске популације те околишем који их окружује је нарочито блиска у регијама у развоју у којима животиње осигуравају транспорт, вучу, гориво, одјећу те бјеланчевине

(месо, млијeko, јаја). И у развијеним земљама, као и у оним у развоју та повезаност може довести до озбиљних ризика по јавно здравље с великим економским посљедицама.

Ветеринарско јавно здравство представља дисциплину, која као дио ветеринарске науке, има директан утицај на здравље људи те стога обухваћа велик број дјелатности. Главна подручја којима се бави ветеринарско јавно здравство су: дијагностика, праћење, надзор, епидемиологија, контрола, превенција те искорјењивање зооноза; заштита хране; управљање здравственим аспектима везаним за дијагностичке лабораторије, биомедицинска истраживања, здравствену изобразбу; управљање домаћим и дивљим животињским популацијама; заштита питке воде и околиша; управљање хитним стањима везаним за јавно здравље итд. Стручњаци који се баве ветеринарским јавним здравством користе своја професионална знања и искуства како би на одговарајући начин превенирали или одговорили на појаве болести поријеклом од животиња или производа животињског поријекла.

Може се, дакле, рећи да је ветеринарско јавно здравство есенцијални дио јавног здравства које укључује кооперацију између дисциплина повезаних у здравствену тријаду: људи – животиње – околиш и све њихове интеракције.

